

Arno Geiger
DER ALTE KÖNIG IN SEINEM EXIL
© Carl Hanser Verlag München 2011

© copyright of the translation: S. Fischer Foundation
by order of TRADUKI
Жанина Драгостинова, превод
© *Стефан Касъров*, художник на корицата

ИК „Колибри“, 2013

ISBN 978-619-150-074-1

И най-общото трябва да се представя лично.

Хокусай

Бях на шест, когато дядо престана да ме разпознава. Живееше в къщата под нашата и случеше ли се да мина през овощната му градина, за да си съкратя пътя до училище, понякога той ме замеряше с цепеница, защото нямало какво да диря в поляните му. Друг път, като ме зърнеше, се радваше, идваше до мен и ми викаше Хелмут. В такива случаи не знаех как да се държа. Дядо почина. Забравих за тези си преживявания – докато болестта не спипа баща ми.

Руснаците имат поговорка, която казва, че в живота нищо не се повтаря освен грешките. А с възрастта те се увеличават. Тъй като татко винаги си е падал малко темерут, ние си обяснявахме появилите се скоро след пенсионирането му бели петна в паметта с това, че той почва да губи какъвто и да е интерес към заобикалящия го свят. Поведението му бе типично за него. Затова няколко години му лазихме по нервите с настойчиви молби най-после да вземе да се стегне.

Днес ме хваща тиха ярост заради това пилеене на силите; защото ругаехме човека, а имахме предвид болестта. „Моля те, не продължавай повече така!“ – казвахме му хиляди пъти, а татко приемаше забележките търпеливо и според правилото, че попаднеш ли в неприятна ситуация, най-лесно ще ти е, ако навреме се оттеглиш встрани. Не искаше да се противопоставя на забравянето, не използва-

ше каквито и да е опори за паметта си и ни веднъж не се оплака, че някой е вързал възли по носните му кърпи. Не водеше упорита окопна война срещу духовния си упадък и никога не отвори дума за това, макар че – от днешна гледна точка – най-късно в средата на деветдесетте години би трябвало да е осъзнал сериозността на положението си. Само да беше казал на някое от децата си: съжалявам, мозъкът ми ме оставя в беда, всички ние бихме могли по-добре да се справим със ситуацията. Но при нас се получи дългогодишна игра на котка и мишка, с баща ми – като мишка, с нас – като мишки, и болестта в ролята на котката.

Тази първа, струваща много нерви, белязана от несигурност и загуба на увереност фаза вече е зад нас и въпреки че все още с неудоволствие се връщам към нея, сега разбирам, че има разлика дали отказваш да се бориш, защото не искаш да продължаваш, или защото знаеш, че така или иначе си победен. Баща ми зае позицията на победения. Достигнал до период в живота си, в който духовните сили го напускат, той заложи на вътрешното самообладание; нещо, което поради липсата на достатъчно въздействащи лекарства и за близките му представляваше практическа възможност за справяне с мизерията на болестта.

Милан Кундера пише: *Единственото, което ни остава, застанали лице в лице с неизбежното поражение, наречено живот, е да се опитаме да го разберем.*

Деменцията в средната фаза, в която баща ми се намира в момента, си представям горе-долу така: сякаш те издърпват от сън, не знаеш къде си, нещата кръжат около теб, страни, години, хора. Опитваш да се ориентираш, но не ти се удава. Нещата продължават да се въртят: мъртъвци, живи хора, спомени, подобни на сън халюцинации, части от изречения,

които нищо не ти говорят – състоянието не се променя и през останалата част от деня.

Когато съм вкъщи, което не се случва особено често, тъй като сме разпределили тежестта на болногледачеството върху плещите на неколцина, събуждам баща ми някъде към девет. Той лежи напълно объркан под завивката си, но вече е свикнал в спалнята му да влизат хора, които не разпознава, така че не се оплаква.

– Няма ли да станеш? – питам го аз учтиво. И за да внеса малко оптимизъм, добавям: – Чудно си живеем.

Той се надига скептично.

– Ти може би – казва.

Подавам му чорапите, той ги оглежда известно време с високо вдигнати вежди, след което пита:

– Къде е третият?

Помагам му да се облече, за да съкратя процедурата, той с готовност се оставя да правя с него необходимото. Накрая го подбутвам надолу към кухнята, където е закуската му. След като закуси, го подканям да иде да се обръсне. Казва ми, намигвайки:

– По-добре да си бях останал у дома. Няма скоро пак да ти дойда на гости.

Показвам му пътя към банята. Той пее „Ойе-ойе, ойе-ойе...“ и се опитва да печели време.

– Трябва само да се обръснеш, за да изглеждаш малко по-прилично – казвам аз.

Върви колебливо подире ми.

– Щом имаш подобни очаквания... – мърмори той, поглежда в огледалото, после с две ръце енергично разтрива главата си, така че щръкналите му нагоре коси улягат. Поглежда ме победоносно и казва: – Почти като нов – усмихва се и сърдечно ми благодари.